

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Դեռահասների ուսումնական մոտիվացիայի
առանձնահատկությունները:

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Նաիրա Մարգարյան

Եղեգնուտի միջն. դպրոց ՊՈԱԿ.....
դպրոց

Մենթոր ուսուցիչ՝ Հասմիկ Պողոսյան
.....
անուն, ազգանուն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան.....	3
Գրականության ակնարկ.....	5
Գործնական համատեքստ.....	11
Հետազոտության ընթացքը.....	12
Ամփոփում և վերլուծություն.....	14
Օգտագործված գրականության ցանկ	15
Հավելվածներ.....	16-17

ՆԱԽԱԲԱՆ

Թեմայի արդիականությունը: Մովորողների ուսումնական մոտիվացիայի խնդիրը հետաքրքրել է գիտնականներին դեռևս հնուց: Թեման արդիական է և հետազոտական շարունակական աշխատանք է պահանջում: Թեմայի արդիականությունը կապված է նոր կրթական համակարգին հարմարվելու անհրաժեշտության հետ:

Ամենակարևորներից մեկը կրթական գործընթացում հոգեբանական և մանկավարժական փոխգործակցության ժամանակակից մեթոդների օգտագործումն է, որը կենտրոնացած է ուսանողների կրթական գործունեության նկատմամբ հետաքրքրության զարգացման և ձևավորման վրա: Մովորելու մոտիվացիան դինամիկ երևույթ է. այն փոխվում է մարդու կյանքի ընթացքում և յուրաքանչյուր տարիքում ունի իր առանձնահատկությունները: Ուսուցիչները գիտեն, որ աշակերտը չի կարող հաջողությամբ դասավանդվել, եթե անտարբեր է ուսման և գիտելիքների նկատմամբ, առանց հետաքրքրության և առանց գիտակցելու դրանց կարիքը: Հետևաբար, դպրոցը կանգնած է երեխայի ձևավորման և զարգացման առաջադրանքի առջև դրական մոտիվացիա կրթական գործունեության նկատմամբ: Որպեսզի սովորողը իսկապես ներգրավվի աշխատանքի մեջ, անհրաժեշտ է, որ այն խնդիրները, որոնք դրված են նրա առջև կրթական գործունեության ընթացքում, ոչ միայն հասկանալի, այլև ներքին ընդունելի լինեն նրա կողմից, այսինքն. որպեսզի նրանք իմաստ ձեռք բերեն աշակերտի համար և դրանով իսկ գտնեն պատասխան և հղում նրա փորձին:

Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ չնայած ուսումնասիրությունների վերաբերյալ գիտական հոդվածների առատությանը և դպրոցականների կրթական գործունեության մոտիվացիայի բարձրացմանը,

ուսուցիչները դեռ հաճախ բախվում են այն փաստի հետ, որ սովորողը չի ձևավորել գիտելիքի կարիք , սովորելու հետաքրքրություն չկա, և որ այս խնդիրը հատկապես սուր է նկատվում դեռահասության դպրոցականների մոտ, ինչը ստիպում է մեզ նորից ու նորից վերադառնալ այս հարցին: Իզուր չէ, որ դեռահասությունը բնութագրվում է որպես անցումային, ճգնաժամային, շրջադարձային, կրիտիկական: Կարծում եմ կրթության և դաստիարակության ոլորտում ամենասուր խնդիրները կապված են սովորողների մեծ մասի կրթություն ստանալու մոտիվների բացակայության հետ, ինչը հանգեցնում է ուսումնական հաստատությունների աշակերտների կրթության հիմնական ցուցանիշների նվազմանը:Այս երևույթը հատկանշական է դեռահասության տարիքում գտնվող երեխաների համար: Սա ճգնաժամային տարիքային շրջաններից մեկն է :Այս տարիքում դպրոցական առարկաների նկատմամբ հետաքրքրությունը նվազում է, նրանք պասիվ են և անուշադիր դասերին: Այս տարիքում դպրոցականների մեծ մասի սովորելու մոտիվացիան պայմանավորված է արտաքին ազդեցություններով՝ ծնողների ազդեցությունը, ձեռքբերումների համար պարզևատրում, քննադատություն և այլն:Այս խնդրի շուրջ համառորեն աշխատել են,աշխատում են ուսուցիչներ,մեթոդիստներ,հոգեբաններ:Հոգեբանների կողմից կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել ,որ առանց հետաքրքրության արթնացման, առանց ներքին մոտիվացիայի, գիտելիքի յուրացում չի լինի, սա կլինի միայն արտասովոր կրթական գործունեություն:Այսպիսով աշակերտներին մոտիվացնելով նրանց մոտ կբարձրացնենք հետաքրքրությունը դեպի դասը,կբարելավենք նրանց կրթական գործունեությունը:Ուսուցման մոտիվացիան որոշիչ գործոն է կրթական գործընթացի արդյունավետության մեջ:

Հետազոտության նպատակն է.

1. Ուղղորդել և աջակցել սովորողներին, մոտիվացնել ուսումնական գործունեությանը:
- 2.Ձևավորել սովորողի բնավորության առանձնահատկությունները:
- 3.Նպաստել սովորողի դպրոց գալու, ուսումնական գործընթացին մասնակցելու ցանկությանը:

Հետազոտության խնդիրներն են.

1. Ուսումնասիրել հիմնախնդրի վերաբերյալ գիտական գրականություն:
2. Վերլուծել սովորողի ուսումնական գործընթացը, ուսուցչի և դասընկերների հետ շփվելու ցանկությունը:
3. Մշակել և իրականացնել ուսումնական համագործակցային տարբեր մեթոդներ խնդիրը լուծելու համար:

Կիրառված գործիքներ՝ 1. համագործակցում / ուսուցիչ - սովորող, ուսուցիչ - ծնող - դասուհի, ծնող - հոգեբան, հոգեբան - սովորող/, 2. տեսական հետազոտություն, 3. էմպիրիկ հետազոտություն / դիտարկում, հարցաքննություն/:

Գրականության ակնարկ

1.1 ՄՈՏԻՎԱՑԻԱ ՀԱՄԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ

Մարդկային վարքի մոտիվացիայի խնդիրը հետաքրքրել է գիտնականներին դեռևս հնուց: Բազմաթիվ հին փիլիսոփաների ու գիտնականների աշխատություններում կարող ենք հանդիպել մոտիվացիայի վերաբերյալ շատ տեսություններ: Փորձենք անդրադառնալ դրանցից մի քանիսին՝ մոտիվացիայի մասին ընդհանուր գաղափար կազմելու նպատակով:

Մոտիվացիան առաջացել է լատիներեն <<movere>> բառից, որը թարգմանաբար նշանակում է շարժվել: Տերմինն առաջին անգամ օգտագործել է Ա. Շոպենհաուերը իր «Բավարար բազմաթիվ սահմանումների, ինչպիսին է՝ <<Մոտիվացիան մարդու կողմից այս կապատճառի չորս սկզբունքներ» հոդվածում: Մոտիվացիայի վերաբերյալ կարող ենք հանդիպել մայն վարքագծի գիտակցված ընտրության գործընթացն է» [3, էջ 89]: Ներկայումս մոտիվացիան՝ որպես հոգեկան երևույթ, մեկնաբանվում է տարբեր ձևերով: Մի դեպքում, որպես գործոնների համախումբ, որոնք աջակցում և առաջնորդում են, այսինքն՝ որոշում են վարքագիծը (Կ. Մադսեն, Ժ. Գոդֆրուա), մեկ այլ դեպքում՝ որպես շարժառիթների համադրություն (Կ. Կ. Պլատոնով, 1986), երրորդում՝ որպես ազդակ, որը հանգեցնում է վարքի ակտիվությանը որոշում է նրա ուղղվածությունը: Ամենից հաճախ գիտական գրականության մեջ մոտիվացիան համարվում է հոգեբանական պատճառների համադրություն, որով բացատրվում է մարդու վարքագիծը, դրա ծագումը, ուղղվածությունն ու գործունեությունը [8, էջ 65]: Մոտիվացիայի հիմնական տեսությունները ձևավորվել են 19-րդ դարի երկրորդ կեսերից: Էվոլուցիոն տեսության հիմնադիր Չ. Դարվինը առաջիններից մեկն էր, ով ուշադրություն հրավիրեց այն ընդհանուր պահանջմունքներ և վարքի ձևեր: Այս տեսության ազդեցության տակ էլ հոգեբանության մեջ սկսվեց ինտենսիվորեն ուսումնասիրվել կենդանիների (Վ. Քելլեր, Է. Թորնդայք) և մարդու բնագոյները (Չ. Ֆրոյդ, Վ. Մակդուգալ, Ի. Պ. Պավլով և այլն): Այս հետազոտությունների արդյունքում փոխվեց պահանջմունքի մասին պատկերացումները, և այդ հասկացությունը սկսվեց կիրառվել նաև մարդկանց վարքագիծը բացատրելու

համար: Արդյունքում 20-րդ դարում արդեն առաջացան երկու նոր ուղղություններ՝ մոտիվացիայի վարքագծային և բարձրագույն նյարդային համակարգի գործունեության տեսությունները [6, էջ 518-524]: Եվ խոսելով մոտիվացիայի տեսությունների մասին, մենք չենք կարող չանդրադառնալ անձի պահանջմունքներին: Ամերիկացի հետազոտող Հ. Մյուրեյը առաջարկում էր մարդկային պահանջմունքների մի դասակարգում, որտեղ օրգանական կամ առաջնային պահանջմունքներից բացի, կային նաև կրթությունից և վերապատրաստումից բխող երկրորդական պահանջմունքներ՝ դրանց թվում առանձնացնելով մոտ երկու տասնյակ պահանջմունքներ (հաջողության հասնելու, պատկանելիության, ագրեսիայի, անկախության, ընդդիմության, հարգանքի, պաշտպանության, գերիշխանության, ուշադրության գրավման, ձախողումից խուսափելու և այլն): Հետևաբար, ըստ Հ. Մյուրեյի այս պահանջմունքները մարդկանց համար հանդիսանում էին մոտիվացիայի աղբյուր:

1.2 ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐԸ

Մարդու գործողությունները բխում են հստակ մոտիվներից և ուղղված են հստակ նպատակների: Մոտիվն այն է, ինչը դրդում է մարդուն գործողության: Չիմանալով մոտիվները՝ հնարավոր չէ հասկանալ, թե մարդն ինչու է ձգտում այս կամ այն նպատակին, հետևաբար հնարավոր չէ նաև հասկանալ վերջինիս գործողությունների իմաստն ամբողջությամբ: Ներկայիս հոգեբանության մեջ օգտագործվում են մոտիվացիայի տարբեր դասակարգումներ՝ ներքին և արտաքին, դրական և բացասական, կայուն և անկայուն, ինչպես նաև ճանաչողական, սոցիալական և այլն: Եկեք մի փոքր խոսենք դպրոցում աշակերտների ներքին և արտաքին մոտիվացիաների տարբերությունների մասին: Ներքին մոտիվացիայի դեպքում աշակերտի խրախուսման շարժառիթները բխում են ներսից, կապված են իր սեփական հետաքրքրությունների, հույզերի և ցանկությունների հետ: Հետաքրքրվելով ինչ-որ բանով՝ աշակերտը ոգևորվում է, հետաքրքրության օբյեկտի հետ աշխատելիս դժվարություններ չի ունենում, և փոխհատուցում չի պահանջում [7, էջ 98]: Չնայած որ երկուսն էլ կարող են ունենալ իրենց օգտակարությունը, համենայնդեպս, ներքին մոտիվացիան շատ ավելի արդյունավետ է: Սա պայմանավորված է նրանով, որ տվյալ աշակերտը իրեն հանձնարարված աշխատանքը չի կատարում ուսուցչից շնորհակալություն կամ գովասանք ստանալու նկատառումով, այլ կատարում է, քանի որ գիտակցում է, որ դա իր պարտականությունն է որպես աշակերտ կրթությունը անհրաժեշտ իրեն հետագա նպատակներին հասնելու համար: Ներքին մոտիվացիա ունեցող մարդիկ բավարարվածություն են ստանում բուն

գործողությունից և դրա կատարումից և ակնկալիքներ չունեն արտաքին աշխարհից:

Առանձնացնենք ներքին մոտիվացիան խթանող մի քանի գործոններ՝

• Մարտահրավեր

Աշակերտները մոտիվացվում են, երբ փորձում են հասնել մի նպատակի, որը բխում է իրենց անձնական հետաքրքրություններից, կապված է ինքնագնահատականի բարձրացման հետ, որտեղ գործողության արդյունքը հասանելի է և նպատակին հասնելը հնարավոր է, բայց ոչ շատ հեշտ:

• Հետաքրքրություն

Սովորողի ներքին մոտիվացիան բարձրանում է, երբ ֆիզիկական միջավայրում ինչ-որ բան գրավում է նրա ուշադրությունը և ցանկություն է առաջանում սովորել ավելին:

• Վերահսկողություն

Աշակերտները մոտիվացվում են, երբ իրենք են վերահսկում իրենց միջավայրը և սահմանում են հստակ նպատակներ, դրանց վրա աշխատելու տեմպը և այն ուղղությունը, որով շարժվելու են: Ցավոք, ավանդական կրթական համատեքստում վերահսկողության այս զգացումը գործնականում գոյություն չունի՝ Համագործակցություն և մրցակցություն Ներքին մոտիվացիան կարող է բարձրանալ այնպիսի իրավիճակներում, երբ սովորողը բավականություն է ստանում մեկ ուրիշին օգնելուց, ինչպես նաև այն դեպքերում , երբ կարողանում է համեմատել իր և մյուսների կատարած աշխատանքը, որտեղ ինքն ավելի շահեկան դիրքերում է:

• Ճանաչում/Ընդունում

Աշակերտները սիրում են, երբ իրենց կատարած աշխատանքը և գրանցած հաջողությունները ճանաչվում և ընդունվում են ուսուցիչների, ծնողների ու դասընկերների կողմից [9, էջ 54]:

• Նշանակալի ուսուցում

Աշակերտի մոտիվացիայի մեկ այլ կարևոր գործոններից է «նշանակալի ուսուցումը»: Այս ֆենոմենը վերաբերում է գիտելիքների կամ հմտությունների ձեռքբերմանը, որոնք կարող են օգտակար լինել աշակերտի համար իր առօրյա կյանքում, կապված լինել իր առօրյա մտահոգությունների հետ: Արտաքին մոտիվացիայի դեպքում սովորողի խրախուսման շարժառիթները գալիս են արտաքին աշխարհից, աշխատանքը կատարվում է ակնկալիքով, որ լինելու է սպասված պարգևատրումը՝ նյութական կամ ոչ նյութական (պատվոգիր, մրցանակ, նվեր, գովաբանում, լավագույն աշակերտի կոչում և այլն) ինչպես նաև, որպեսզի բավարարվեն շրջապատի մարդկանց (ծնողներ, ուսուցիչներ, դասընկերներ) պահանջները: Ուսուցչի գործն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե կարողանա արտաքին մոտիվացիա ունեցող աշակերտների մոտ արթնացնել ներքին մոտիվացիա: Դա, իհարկե, բարդ գործընթաց է, բայց կարելի է հասնել դրան հետևելով արտաքին մոտիվացիան խթանող հետևյալ գործոններին՝

• **Կարգավիճակը անձի ընկալումն է, թե ինչպիսին է նա շրջապատի աչքերում:**

Կարգավիճակը վարքագծի վրա ազդող կարևոր խթաններից է և մոտիվացիայի աղբյուր է հանդիսանում:

• **Հստակությունն** այն է, երբ աշակերտի առջև դրված են կոնկրետ նպատակներ և քայլերի հաջորդականություն, այսինքն նրա գործողությունները պլանավորված են և դա, միանշանակ, դրական ազդեցություն է ունենում նրա աշխատանքի արդյունավետության վրա: Անկախությունը սեփական միջավայրը վերահսկելու ընկալումն է, զգացողությունը, որ ունես ընտրության հնարավորություն: Աշակերտին լիարժեք անկախություն տալը կարող է լինել բարդ: Սակայն կարելի է գծել անտեսանելի սահմաններ, որտեղ նա կարող է գործել անկախ, կայացնել որոշումներ՝ առանց ուսուցչի միջամտության:

• **Ազնվության** դեպքում խոսքը աշակերտների միջև ազնիվ փոխահարբերությունների մասին է: Դասարանում պետք է տիրի առողջ մրցակցային մթնոլորտ, որը ևս կհանդիսանա արտաքին մոտիվացիայի աղբյուր: Եթե մոտիվացիան դիտարկենք երեխայի հուզական ընկալման տեսանկյունից, ապա այն լինում է 2 տեսակի՝ դրական և բացասական: Դրական մոտիվացիան բլիթի քաղաքականությունն է, որը դրսևորվում է գովաբանությունների, պարգևատրումների, արտոնությունների տեսքով՝ ուղեկցվում է

դրական հույզերով՝ ուրախություն, հաճույք: Բացասական մոտիվացիան մտրակն է պատիժների, պահումների, քննադատության տեսքով, որին ավելանում են բացասական հույզերը և զգացմունքները՝ վախ, տհաճություն, զայրույթ: Այստեղ կարևոր է այն դիտարկումը, որ մոտիվացիայի մշտական կիրառումը կարող է կորցնել իր ազդեցությունը: Օրինակ, երբ աշակերտը վստահ է, որ առօրյա ուսուցման գործընթացում չնչին սխալների դեպքում ստանալու է ուղղակի բանավոր նկատողություն և յուրաքանչյուր ճիշտ կատարված պարզունակ առաջադրանքի համար արժանանալու է գովասանքի, ապա ժամանակի ընթացքում այդ նկատողությունն ու գովասանքը դադարում է որևէ արժեք ունենալ աշակերտի համար, որը նույնպես բացասական կարող է ազդել նրա մոտիվացիայի վրա: Մոտիվացիայի հաջորդ դասակարգումն է՝ կայուն և անկայուն: Կայուն է համարվում այն մոտիվացիան, որը հիմնված է մարդու պահանջմունքների վրա, քանի որ այն լրացուցիչ ամրապնդում չի պահանջում, և հետևաբար, անկայուն է այն մոտիվացիան, որը պահանջում է լրացուցիչ ամրապնդում [8 էջ 365] Օրինակ, երբ աշակերտը վստահ է, որ առօրյա ուսուցման գործընթացում չնչին սխալների դեպքում ստանալու է ուղղակի բանավոր նկատողություն և յուրաքանչյուր ճիշտ կատարված պարզունակ առաջադրանքի համար արժանանալու է գովասանքի, ապա ժամանակի ընթացքում այդ նկատողությունն ու գովասանքը դադարում է որևէ արժեք ունենալ աշակերտի համար, որը նույնպես բացասական կարող է ազդել նրա մոտիվացիայի վրա: Մոտիվացիայի հաջորդ դասակարգումն է՝ կայուն և անկայուն: Կայուն է համարվում այն մոտիվացիան, որը հիմնված է մարդու պահանջմունքների վրա, քանի որ այն լրացուցիչ ամրապնդում չի պահանջում, և հետևաբար, անկայուն է այն մոտիվացիան, որը պահանջում է լրացուցիչ ամրապնդում [8 էջ 365]:

Սովորողների ուսումնական մոտիվացիայի տեսական և էմպիրիկ հետազոտությունները

Կրթական գործունեության և դրա մոտիվացիայի ուսումնասիրությունը իրականացվել է

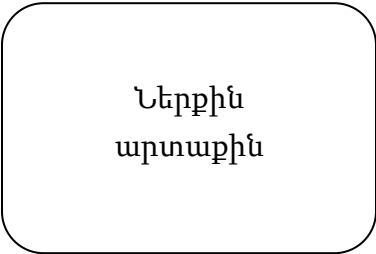
ռուս առաջատար հոգեբանների և ուսուցիչների կողմից՝ Ա. Ս. Մակարենկո, Դ.Բ. Էլկոնին, Ա.Կ. Մարկովա, Վ.Գ. Ասեեև, Ի.Ա. Չմեռ, Վ.Գ. Ստեպանով, Ի. Վ. Դուբրովին, Ն.Ֆ. Տալիզինա, Ա.Ա. Լյուբլինսկայա, Ի.Ս. Կոն, Յու.Կ. Բաբանսկի, Վ.Ա. Կրուտեցկի, Տ.Ա. Մատիս, Մ.Ի. Բոժովիչ, Մ.Վ. Մատյուխինա, Ա.Կ. Մարկովա, Ն.Ֆ. Տալիզինա, Է.Պ. Իլյին, Ս.Լ. Ռուբինշտեյն, Ա.Բ. Օրլովը և շատ ուրիշներ: Հետազոտությունները ցույց են տվել, որ կրթական մոտիվացիայի մակարդակի վրա ազդում են կրթական, ճանաչողական, հաղորդակցական, դիրքային, գնահատող, արտաքին դրդապատճառները, ինչպես նաև ձեռքբերման և ինքնազարգացման շարժառիթները: Ուսուցչի անհատականությունը, նրա պրոֆեսիոնալիզմը, իրավասությունը, առարկան հետաքրքրելու ունակությունը, այնպիսի հասկություններ, ինչպիսիք են զգայունությունն ու արդարությունը, մեծ ազդեցություն են ունենում դեռահասների կրթական մոտիվացիայի վրա: Ախտորոշման արդյունքում պարզվել է, որ դեռահասների կրթական գործունեության մոտիվացիայի մակարդակը նվազում է : Նվազում է ճանաչողական մոտիվը, ինքնազարգացման և ձեռքբերման շարժառիթները, աշակերտի դիրքը, ինչը վկայում է այն մասին, որ սովորողները չունեն ուսուցման նպատակներ:

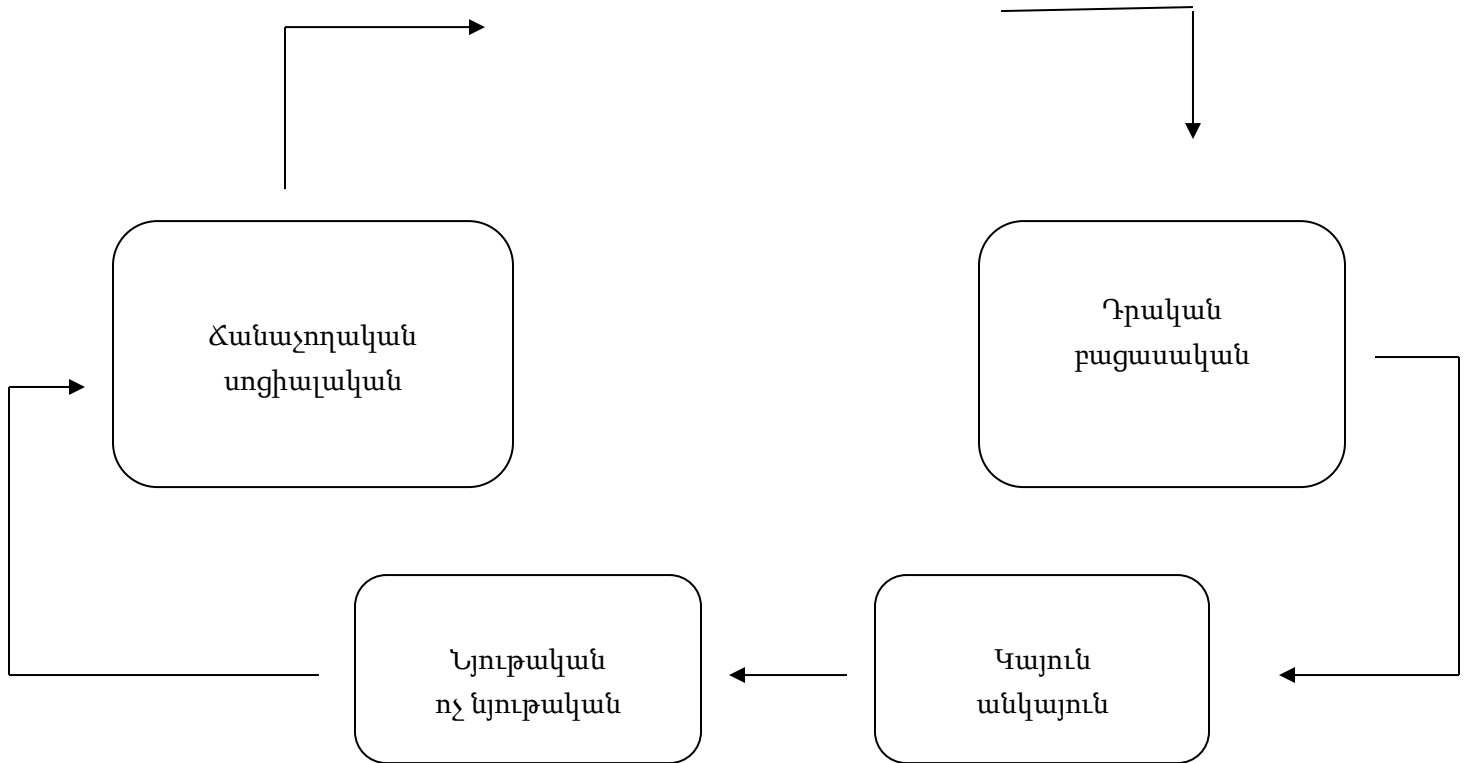
Մեր երկրում ուսումնական մոտիվացիայի վերաբերյալ հետազոտությունները շատ քիչ են: ՀՀ-ում հետազոտվել են մասնավորապես ուսանողների սովորելու մոտիվացիայի անկման և բարձրացման պատճառները (ՈԱԱԿ «Ուսանողության ձայն» նախագծի աշխատանքային թիմ) [25], հանրակրթությունից բարձրագույն կրթություն անցումային շրջանի դժվարությունները և հաղթահարման ուղիները (Մ. Թադևոսյան) [26], սովորողների ուսումնական մոտիվացիայի վրա տարբեր առարկաների դասավանդման ազդեցությունները և այլն: Մեր երկրում ուսումնական մոտիվացիայի վերաբերյալ հետազոտությունները շատ քիչ են: ՀՀ-ում հետազոտվել են մասնավորապես ուսանողների սովորելու մոտիվացիայի անկման և բարձրացման պատճառները (ՈԱԱԿ «Ուսանողության ձայն» նախագծի աշխատանքային թիմ) [25], հանրակրթությունից բարձրագույն կրթություն անցումային շրջանի դժվարությունները և հաղթահարման ուղիները (Մ. Թադևոսյան) [26], սովորողների ուսումնական մոտիվացիայի վրա տարբեր առարկաների դասավանդման ազդեցությունները և այլն:

Այսպիսով, ուսումնական գործունեության մոտիվացիան բավականին խորը հետազոտությունների է ենթարկվել, որտեղ շեշտը դրվել է տարբեր տարիքի աշակերտների մոտիվացիայի առանձնահատկությունների հետազոտման վրա:

Մոտիվացիայի դասակարգումների ու տեսակների մասին ընդհանուր պատկեր ունենալու համար հետևեք գծագիր 1-ին և գծագիր 2-ին:

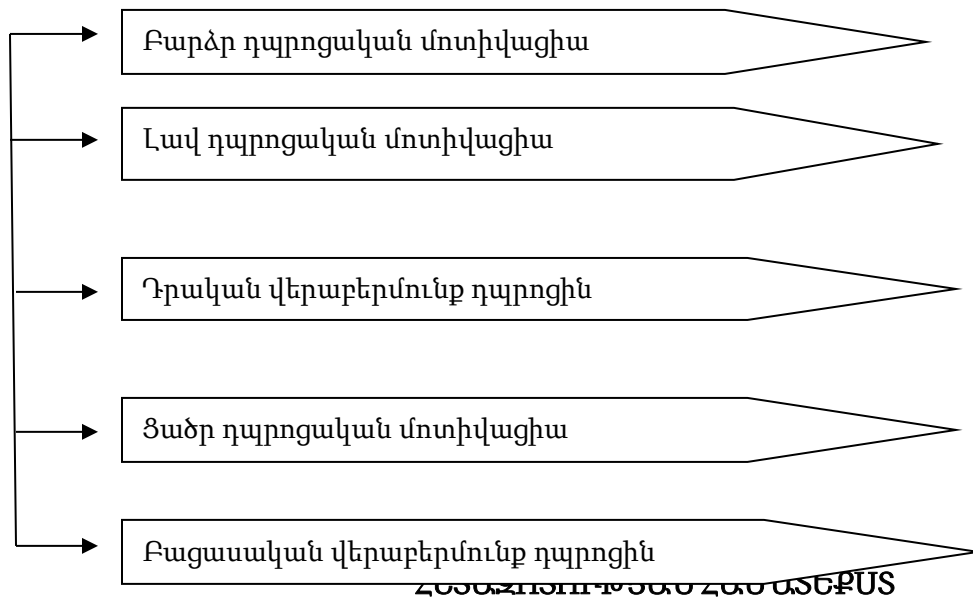
Գծապատկեր 1

Գծապատկեր 2

Մոտիվացիայի 5 մակարդակները

Ծանոթացել են թեմայի վերաբերյալ գրականությանը: Ռուս հոգեբանների կողմից կատարված տարբեր հետազոտություններ են ուսումնասիրել, որտեղ հետազոտությունները ցուց են տվել, որ ուսուցչի անհատականությունը, նրա

հմտությունը, իրավասությունը, առարկայի նկատմամբ հետաքրքրության առաջացումը մեծ ազդեցություն են ունենում դեռահասների ուսումնական մոտիվացիայի վրա: Դրական ուսումնական մոտիվացիա ստեղծելու, զարգացնելու հարցում մեծ է ուսումնական հաստատության գործունեության դերը, ուսուցչի կիրառած մանկավարժական մեթոդները, ուսուցչի խոսքի հուզականությունը, դասարանում տիրող առողջ մթնոլորտը, ուսուցիչ-աշակերտ փոխհարաբերությունները և այլն: Այսպիսով կարող եմ ասել, որ երեխայի ուսումնական գործունեություն խթանում է ոչ թե մեկ դրդապատճառով, այլ միահյուսված, փոխլրացնող, միմյանց հետ որոշակի հարաբերությունների մեջ գտնվող զանազան շարժառիթների մի ամբողջ համակարգ: Հետազոտությունն իրականացրել եմ Արմավիրի մարզի Եղեգնուտի միջն. դպրոց ՊՈԱԿ-ի 7-րդ դասարանում: Այս տարիքում սովորողները փորձում են ինքնահաստատվել, շուտ են բռնկվում, խմբի որոշումը մեծ ներգործություն է ունենում նրանց վրա: Եվ ինչպես հետազոտություններն են ցույց տվել այս շրջանում ուսումնական մոտիվացիան նվազում է:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Շատ կարևոր առանձնահատկություն է մի շարք գործոնների ազդեցությունը, ինչպիսիք են ծնողների վերաբերմունքը, շրջապատը, ինչպես նաև հենց բուն ուսումնական միջավայրը՝ դպրոցը, ուսուցիչները, ուսումնական նյութերը:

Մենք լավ գիտենք, որ միջին տարիքի սովորողները իրենց ամբողջ կյանքն ու ինքնադրսևորման միջավայրը համարում են դպրոցը, և եթե որևէ բան խանգարում է նրանց ինքնադրսևորման գործընթացին կամ ինքնադրսևորման գործընթացը հազեցած է անհաջողություններով, քննադատությամբ, մեղադրանքներով, ապա սա ուղղակիորեն ազդում է սովորողի ինքնագնահատականի և հետագա կյանքի ձեռքբերումների վրա:

Սովորողի խնդրի լուծումը բավականին բարդ էր և անորոշ: Նա չէր ցանկանում դպրոց հաճախել, ցանկություն չուներ սովորելու և գիտելիքներ ձեռք բերել, խնդիրներ էր ունենում դասընկերների և ուսուցիչների հետ:

Առաջի քայլը, որպես դասղեկ, զրույց անցկացրեցի 7-րդ դասարանի աշակերտների հետ:

Ներքոհիշյալ հարցադրումների միջոցով փորձեցի ծանոթանալ սովորողների խնդիրներին, հուզող հարցերին և փոխհարաբերություններին:

1. Ի՞նչ խանգարող խնդիրներ ունեք:
2. Ի՞նչն է ձեզ անհանգստացնում:

3. Ո՞ր ուսուցչին եք շատ սիրում, ի՞նչու:

4. Դասարանում ընկերական փոխհարաբերությունները ինչպե՞ս կգնահատեք:

5. Ի՞նչ կփոխեիք ձեր ուսումնառության մեջ:

Երկրորդ քայլ. սովորողի հետ անցկացվեց հոգեբանական թեստ՝ շրջապատի հետ մոտիվացիայի ախտորոշման համար / նկար նկարել, հարցաթերթիկի լրացում, գրույց/:

Երրորդ քայլ. համագործակցեցի ծնողի, հոգեբանի, ուսուցչի հետ՝ պարզելու սովորողի նախասիրությունները, խնդիրները / ինչով է ավելի շատ զբաղվում տանը, ինչն է ավելի շատ գրավում նրան, դրդապատճառները ուսուցչի հետ վատ փոխհարաբերության և այլն/ : Հաշվի առնվեց ծնոգի կարծիքը, ցանկությունները, բացահատվեց սովորողի զբաղմունքի աղբյուրները:

Չորրորդ քայլ. անցկացվեցին դիտարկումներ / սովորողի դասապրոցեսին մասնակցելը, ընկերների հետ շփումը, հանդուրժողականությունը, ագրեսիվությունը, վերաբերմունքը ուսուցիչներին, մոտեցումը առարկային/ :

Ամփոփում և վերլուծություն

Ուսումնական մոտիվացիաներն ապահովում են ամուր կոլեկտիվ ստեղծելու հիմքը, ընդհանուր գործոնի պատասխանատվությունը:

Ուսումնական մոտիվացիայի ձևավորման գործում առաջին հիմնական խնդիրն ուսուցիչն է :Նա պետք է կարողանա երեխայի գիտակցությանը փոխանցել այն

մոտիվացիաները ,որոնք սոցիալապես աննշան են ,բայց ունեն իրականության բարձր մակարդակ:

Բարձր դրական մոտիվացիա ստանալու համար ,բավարար չէ միայն բարձր ինտելեկտը ,այլ անհրաժեշտ է նաև բաիձրացնել հետաքրքրասիրության շարժառիթները :Դրա համար դպրոցում այնպիսի պայմաններ պետք է ստողծվեն ,որ սովորողը հաճույքով հաճախի դպրոց և սեր ու հետաքրքրություն առաջանա նրա մոտ ուսման գործընթացի նկատմամբ:

Իսկ այդ ամենի կապողն ու սերմանողը ուսուցիչն է:

.Հոգեբանների կարծիքով ծնողները մեծ դերակատարում ունեն երեխայի մոտիվացնելու գործում:

.Ուսուցիչը ծնողի հետ հավասար կարևոր դերակատարում ունի սովորողի ուսուցման մոտիվացիայի բարձրացման գորխում:

.Սովորողներին խրախուսելը, սովորողի կարծիքը լսելն ու կարևորելը, մրցակցային առողջ մթնոլորտ ստեղծելը, խմբային աշխատանքներ կատարելը մոտիվացիայի մի մեծ աղբյուր է:

Մանկավարժության մեջ հայտնի են բավականին շատ հատուկ պայմաններ, որոնք առաջացնում են սվորողի հետաքրքրությունը ուսումնառության նկատմամբ:

Մեր աշխատանքը տվեց դրական արդյունք, համաձայնության եկանք ծնողի հետ համագործակցությունը շարունակելու համար:

Որպես ամփոփում պետք է նշել, որ դաստիարակման նպատակը ըմբռնելի և գործող մոտիվների ճիշտ համադրելն է, ինչպես նաև ճիշտ ժամանակին ճիշտ և հաջողված ուսումնառությանը կարևորություն տալը, իսկ այդ ամենը առանց մոտիվացիայի անհնար է:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Դրական հոգեբանություն, Կրթության դրդապատճառը. Ինչն է պետք մեր երեխաներին խթանելու համար, հրատ.: 2020թ.,

2. Հայկ Դավեյան, Աշակերտների կրթական ձեռքբերումների անհավասարության

կրճատման հնարավորությունները դպրոցի և դասարանի մակարդակում.

հրատ.: Երևան, 2019թ.,

3. Պետրոսյան Մ, Ջավադյան Ա, Ամիրյան Դ, Անձր և պաշտոնը, հրատ.: Երևան 2013թ.,
343 էջ

4. Ութ գործոններ, որոնք ազդում են ուսանողների դրդապատճառի վրա կրթության մեջ,
հրատ.: 2020թ.,

5. Маркова А.К. и др. Формирование мотивации учения: Книга для учителя. – М., 2008, 6.
Маклаков А. Г. Общая психология: Учебник для вузов. — СПб: Питер, 2008. — 583 с.,

7. Шишкоедов П. Н. Общая психология. - Москва: Эксмо, 2009. – 284 с.,

8. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Т. 1: Пер. с нем. — М., 1986, 408 с.,

9. Malone, T. & Lepper, Making Learning Fun: A Taxonomy of Intrinsic Motivations for Learning,
Hillsdale, NJ: 1987

Էլեկտրոնային պաշարներ

10. <http://boon.am/learning-difficulties/>

11. <http://194school.org/2021/11/how-to-motivate-learners/>

12. <https://podarilove.ru/hy/kak-povysit-svoyu-motivaciyu-k-uchebe-motivaciya-k-obucheniyu/>

Հավելված - 1

Որպես հոգեբան աշխատանք եմ տարել 7 -րդ դասարանի սվորողի հետ: Անցկացրել եմ զրույցներ , փորձել եմ ուսումնասիրել և ներթափանցել նրա ներաշխարհը: Կատարել եմ դիտարկումներ դասաժամերին , դասամիջոցներին: Անցկացրել եմ հոգեբանական թեստ՝ որոշելու սվորողի հոգեբանական խնդիրները:

Չնայած նրան, որ նա չէր կամենում որևէ բան նկարել, երկար զրույցից հետո նա

աշխատեց: Նկարի միջոցով որոշ չափով բացահայտեցի հիմնախնդիրը:

Անհատական գրուցել եմ ծնողի հետ:

Կատարված աշխատանքներից պարզ դարձավ, որ սովորողը կախվածություն ունի համակարգչից, հեռախոսից, ինչպես նաև սիրում է զբաղվել ձկներով:

Փորձը ցույց տվեց, որ նման աշակերտները դժվար են մոտիվացվում դպրոցին, փորցում են խնդիրներ ստեղծել շրջապատում:

Աշխատանքի արդյունքում մենք ունեցանք դրական շարժ, սակայն աշխատանքը դրանով չի սահմանափակվելու, այլ լինելու է շարունակական:

Հավելված - 2

Դասապլան

Ուսուցիչ՝ Նաիրա Մարգարյան

Առարկա՝ Գրականություն

Դասարան՝ 7 - րդ

Ամսաթիվ՝ 05.10.23թ.

Թեման ___ Ակսել Բակունց. Կենսագրությունը և ստեղծագործության ընդհանուր բնութագիրը

Օգտագործվող նյութերը _ դասագիրք, դիմանկար

Դասի տիպը _ Աշակերտակենտրոն

Դասի նպատակը ___ Ծանոթացնել գրողի կյանքին, ապրած ժամանակաշրջանին, նրա քաղաքական հայացքներին, ստեղծագործությունների ժանրային առանձնահատկություններին:

Վերջնարդյունքը___ Կիմանան և կկարողանան ներկայացնել Ակսել Բակունցի կյանքի հիմնական դրվագները:

Կարժևորեն գրողի կենսագրությունը, ապրած ժամանակաշրջանը և դրա ազդեցությունը նրա ստեղծագործությունների վրա:

Կձևավորվեն վերաբերմունք նրա կյանքի տարբեր դրվագների և ստեղծագործության վերաբերյալ:

Կապը ՀՊՉ _ի հետ

Հ10 -1, Հ10- 2, Հ10- 8, Հ 10- 15, Հ10 – 31, Հ10 – 34, Հ 10 – 35, Հ 10 -36, Հ 10 – 41, Հ 10- 42, Հ 10 -43, Հ 10- 44, Հ10- 46

Մեթոդները ___ Խմբային աշխատանք, քարտեզագրում, քարտային աշխատանք

Դասի ընթացքը ___ բանավոր հյտորոշում

1. Ձեզ ծանոթ է Ակսել Բակունցը:
2. Ի՞նչ գիտեք նրա մասին:
3. Ձեր կարծիքով ի՞նչ ժանրի հեղինակ է:
4. Դասարանը քարտերի միջոցով բաժանել 5 խմբի՝ բանաստեղծություն,

պատմվածք, ակնարկ, վեպ, վիպակ:

/2 թույլ/

5. Յուրաքանչյուր խմբին հանձնարարել ներկայացնել դասի որևէ հատված:

/10 թույլ/

6. Յուրաքանչյուր խումբ ներկայացնում է իր հանձնարարությունը և քարտեզագրման միջոցով գրատախտակին կազմում Ակսել Բակունցի կյանքի ու ստեղծագործությունների ընդհանուր պատկերը: / 25 թույլ/

7. Ամփոփում __ ուսուցիչը կատարեց հավելումներ՝ լրացուցիչ տեղեկություններ ներկայացնելով գրողի անձնական և քաղաքական կյանքից:

8. Կատարել անդրադարձ՝ հարցադրումների միջոցով ամրապնդել դասանյութը:
/ 5 թույլ/

9. Գնահատում:

/2 թույլ/

10. Տնային աշխատանք __ Հանձնարարել դասը պատմել, ձևավորել գրական էջ, լրացուցիչ տեղեկություն համացանցից: /1 թույլ/